

Nowe Skalmierzyce

Published on *Gmina i Miasto Nowe Skalmierzyce* (<https://noweskalmerzyce.pl>)

[Strona główna](#) > [Historia](#)

Historia

Historia ^[1]

Pierwsza wzmianka o Skalmierzycach pojawiła się w 1337 r., za panowania Kazimierza Wielkiego. Już wtedy istniała wieś o nazwie Scarbimierze. Nazwa ta na przestrzeni wieków była wielokrotnie przekształcana, by wreszcie w 1827 r. uzyskać swe dzisiejsze brzmienie.

Między XIV a XVIII wiekiem Skalmierzyce były wsią dotacyjną proboszczów gnieźnieńskich. W 1579r. (jak podają źródła) osada liczyła około 10 domostw, w tym karcznię i rzemieślnika. Istniał już także kościół drewniany, do którego w 1621r. dobudowano murowaną kaplicę. Do kaplicy sprowadzono słynący w okolicy obraz Matki Boskiej. W 1791r. na miejscu kościoła drewnianego wzniesiono murowany.

Losy Skalmierzyc w epoce zaborów były różne. W latach 1793-1806 miejscowość należała do Prus, w latach 1806-1813 do Księstwa Warszawskiego. Wreszcie w wyniku postanowień Kongresu Wiedeńskiego wieś ponownie znalazła się na terenie Prus, w ramach Wielkiego Księstwa Poznańskiego, około 2 km od granicy z Rosją. Taki stan utrzymał się do 1914 r.

Pod koniec wieku XIX, jak podaje spis ludności z 1889 r. ,miejscowość obejmowała 120 domostw , w których mieszkało ponad 950 osób. Rozwój handlu z Rosją sprzyjał rozbudowie nowej osady wokół Urzędu Celnego. Kontakty z innymi miejscowościami umożliwiało doprowadzenie linii kolejowej i budowa dworca. Początek XX w to okres dalszego rozkwitu gospodarczego naszej miejscowości, czas niezwykłego rozmachu inwestycyjnego. W latach 1904-1912 powstał nowy dworzec kolejowy z magazynami i bocznicami oraz kompleksem domków kolejowych.

W 1908 r. Niemcy wyodrębnili administracyjnie nową miejscowość, nadając jej

nazwę Neu Skalmierschütz (Skalmierzyce Nowe). Miała to być miejscowość niemiecka. Funkcjonowały w niej niemiecka szkoła, komisariat policji, zbór protestancki.

Dalszą ekspansję Niemców przerwał wybuch I wojny światowej. Udział w niej wzięło wielu mieszkańców naszej miejscowości. Jesienią 1918r., kiedy część ziem polskich odzyskała niepodległość, Wielkopolska, a wraz z nią Skalmierzyce, nadal należała do Niemiec. Mieszkańcy Skalmierzyc zaczęli przygotowania do udziału w powstaniu wielkopolskim. 27 grudnia rozpoczęto walki nad granicą między Boczkowem a Szczypiornem (na boczkowskim polu poległ Jan Mertka). Dwa dni później powstańcy opanowali Skalmierzyce Nowe, rozbrajając stacjonujący tutaj oddział żołnierzy niemieckich. Przeprowadzenie sprawnej akcji stało się możliwe dzięki bohaterskiej i ofiarnej postawie żołnierzy kompani skalmierzyckiej. Wielu z nich wzięło udział w walkach powstańczych na terenie innych wsi i miast Wielkopolski.

Po odzyskaniu niepodległości zmienił się obraz Skalmierzyc Nowych. Miejscowość stała się na wskroś polska. Ruch graniczny ustał, co spowodowało zmniejszenie tempa życia i krótkotrwały zastój gospodarczy. W latach 20 zaczęły występować powolne zmiany. Między 1924 a 1925r. część dworca kolejowego przekształcono w Warsztaty Naprawy Wagonów oraz założono stację parowozów. W 1925 r. Skalmierzyce Nowe wyłączono z parafii skalmierzyckiej i utworzono parafię Bożego Ciała. W latach 1928-1930 rozbudowano szkołę, oddając do użytku nowy budynek przy ulicy Kolejowej. Aktywną działalność rozpoczęły drużyny harcerskie. Dane statystyczne z 1935 r. podają, że w gminie zbiorowej Skalmierzyce Nowe, składającej się z gromady Skalmierzyce Nowe i ponad 20 wsi mieszkało 10313 osób. Rok 1939r. przyniósł kolejną tragedię narodu polskiego.

Po wybuchu II wojny światowej Skalmierzyce Nowe zostały wcielone bezpośrednio do Niemiec. Wielu powstańców wielkopolskich 1918/19 wywieziono do obozów koncentracyjnych, z których większość nie wróciła. Szkołę zamieniono na obóz przejściowy. W 1940 r. mieszkaniec Skalmierzyc Nowych, Franciszek Majnert, założył tajną placówkę Organizacji Jedności Narodowej, która wcielono do Armii Krajowej. Trzy lata później Niemcy zdekonspirowali organizację, a jej założyciel wraz z dwoma innymi mieszkańcami Skalmierzyc zostali zamordowani. W tym samym roku na ulicy Kaliskiej miała miejsce tragiczna katastrofa samolotu Halifax JD 154, który miał wziąć udział w akcji zrzutowej w Ołoboku. Zginęła wówczas siedmioosobowa załoga oraz trzech mieszkańcy domu przy ulicy Kaliskiej.

Skalmierzyce zostały wyzwolone w styczniu 1945r. Po wojnie nastąpił dalszy rozwój miejscowości. W południowo-zachodniej części Skalmierzyc Nowych powstało osiedle domków jednorodzinnych. Rozbudowano zakład naprawy wagonów, który w latach 50 zmieniono w Kolejowe Zakłady Nawierzchniowe. 18 lipca 1962r. osiedle Skalmierzyce Nowe otrzymało prawa miejskie. Jednocześnie

zmieniono nazwę miejscowości na Nowe Skalmierzyce. Miasteczko liczyło wówczas 4 tys. mieszkańców. Wkrótce, dzięki drodze szybkiego ruchu, Nowe Skalmierzyce uzyskały połączenie z Kaliszem, w 1976r. oddano do użytku Ośrodek Zdrowia, miejscowość otrzymała wodociąg, większość ulic wyasfaltowano. W 60 rocznicę powstania wielkopolskiego w 1978r. odsłonięto pomnik Powstańców Wielkopolskich. W 1975r. utworzono gminę, w skład której wchodziło miasto i 29 wsi sołeckich. W takim kształcie struktura ta przetrwała do końca 1999 roku. Z dniem 1stycznia 2000 r. z inicjatywy mieszkańców Rada Ministrów odłączyła wsie Dobrzec, Sulisławice i Kolonię Sulisławice włączając je w administracyjne granice miasta Kalisza.

Source URL: <https://noweskalmierzyce.pl/pl/strona/historia>

Links:

[1] <https://noweskalmierzyce.pl/pl/strona/historia>